

6. Возняк Г. Особливості міжбюджетних відносин в контексті досягнення фінансової спроможності територіальних громад. *Світ фінансів*. 2017. № 2 (51). С. 17-28.

Рак Михайло Михайлович

ст. гр. ФМ-21, ТНЕУ

Кириленко Ольга Павлівна

д.е.н., професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ПІДСУМКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

У 2014 році в Україні була прийнята Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, що стало першим вагомим кроком у запровадженні фінансової децентралізації. За цим рішенням слідувало ще декілька вагомих кроків, зокрема прийняття законів «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р., та внесення змін щодо фінансової децентралізації до Бюджетного й Податкового кодексів. Завдяки цим крокам стало можливим становлення та формування відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування дієвих інститутів місцевого рівня - об'єднань територіальних громад.

Станом на 12 лютого 2018 року в Україні було створено 710 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), та ще 45, які чекають рішення про вибори від ЦВК. Ці ОТГ об'єднали 6,1 млн. осіб (що становить, приблизно, 14,4% населення України) та займають площу у 173,9 тис. кв. км. (що становить близько 30,2% загальної площі України) [1, с. 5].

Процес децентралізації у країні надав громадам фінансові ресурси і повноваження для забезпечення повноцінного і ефективного розвитку місцевих територій. Саме створення комфортного та безпечного середовища для життя людей в Україні стало головною стратегічною метою даної реформи. Для її досягнення необхідними умовами є передача максимально можливої кількості повноважень органам влади, які найближчі до громадян – громадам, побудова ефективної системи влади на усіх її рівнях, створення умов для динамічного розвитку регіонів та надання суспільних послуг людям на високому якісному рівні.

Неможливо не відмітити таке явище як добровільне об'єднання та укрупнення територіальних громад, які завдяки реформі місцевого

самоврядування, змогли отримати повноваження і ресурси такого обсягу, що раніше надавався щонайменше містам обласного значення. Тобто органи місцевої влади стали ще більш наближені до інтересів і потреб звичайних громадян, а їхні повноваження і фінансові можливості при цьому зросли. Тепер інтереси громадян, що проживають на території певної об'єднаної громади, представляє обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи влади громади, що реалізують на практиці свої повноваження в інтересах громади. У населених пунктах, які увійшли до складу ОТГ, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

Укрупнення і об'єднання громад проводиться добровільно і з урахуванням думки громадян. Також обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей цих громад для соціально-економічного розвитку території та якісного надання соціальних послуг їх жителям. До того ж, держава стимулює процес добровільного об'єднання за рахунок фінансової підтримки для формування необхідної інфраструктури для функціонування об'єднань територіальних громад. Субвенції, виділені державою на інфраструктуру ОТГ, у 2016 році склали 1 млрд. грн., при кількості проектів – 1451. Вже у 2017 році вони склали 1,5 млрд. грн. наданих коштів, і 2280 реалізованих проектів. А на 2018 рік заплановано на дану ціль використати 1,9 млрд. грн. У 2018 році у 39 разів порівняно з 2014 роком зросла державна підтримка на розвиток територіальних громад та розбудову їх інфраструктури і становитиме 19,37 млрд. грн. (проти 500 млн. грн.). Крім того, на 2018 рік передбачена субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг загального користування місцевого значення – в сумі 11,5 млрд. грн. [1, с. 21].

Очевидно, що для стабільного економічного розвитку території та якісного надання суспільних послуг органами місцевої влади повинна зростати фінансово-ресурсна база даних територій. Децентралізація повноважень влади без надання у повне розпорядження органам місцевого самоврядування відповідної фінансово-матеріальної бази буде, як мінімум, не ефективна, а при певних умовах та в нестабільних соціально-політичних ситуаціях може й нести деструктивний ефект як на економіку, так і на суспільство. Відтак були внесені вагомі зміни до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України від 1 січня 2015 року. Ці зміни мають за мету підвищення економічної спроможності та посилення незалежності органів місцевої влади. Об'єднані територіальні громади

здобули ресурси та повноваження такого рівня як міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів об'єднаних громад 60% податку на доходи фізичних осіб, надходження від єдиного податку, податку на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно у повному обсязі залишаються на рівні місцевих бюджетів. До того ж об'єднані територіальні громади беруть участь у прямих міжбюджетних відносинах з державою і, відповідно, отримують дотації і субвенції на розвиток інфраструктури, освіти, медичну сферу тощо. Особливістю також є те, що органи місцевого самоврядування отримали право на затвердження місцевих бюджетів незалежно від дати, коли приймається закон про Державний бюджет України.

Перелічені вище зміни вже дали свої результати, на основі яких можна прослідкувати та проаналізувати динаміку та особливості децентралізації в Україні за майже чотири роки її впровадження і реалізації. Власні доходи місцевих бюджетів у 2014 році становили 68,6 млрд. грн. і займали частку 5,1% доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у в ВВП України. А на обсяг цих доходів на 2018 рік за прогнозом міністерства фінансів України становить 231 млрд. грн., що складатиме вже близько 7,1%. Фактичний обсяг за попередній 2017 рік становив 192,7 млрд. грн. Стає очевидним факт того, що власні доходи місцевих бюджетів за 4 роки вирости ледь не в 4 рази, що стало гарним стимулом для місцевих органів влади щодо залучення коштів до місцевих бюджетів, так і однією з причин покращення соціальних послуг на місцевому рівні.

Значно зросла державна фінансова підтримка з Державного фонду регіонального розвитку, з 2015 року більше ніж в 2 рази. Станом на 2015 рік її обсяг був 2,908 млрд. грн., що використано у 876 проектах. Плановий обсяг на 2018 рік становить 6 млрд. грн. Проте у 2017 році він становив 3,5 млрд. грн. у 803 проектах.

Окрім зростання власних фінансових можливостей завдяки децентралізації були отримані й інші суттєві інструменти для належного забезпечення економічного розвитку регіонів, а саме можливість здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Навіть право самостійного визначення містобудівної політики було надано органам місцевого самоврядування, та децентралізовано повноваження в архітектурно-будівельному контролі. Надані повноваження та ресурси органам місцевої влади надали більше

можливостей для розвитку освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної галузей. Завдяки децентралізації місцева влада стала зацікавлена у розвитку інвестиційної привабливості своїх територій на благо громади, тому що отримані податкові надходження з цих територій будуть використані в ній же. Спростилися також багато бюрократичних процедур щодо одержання низки дозволів та реєстраційних документів для ведення бізнесу, які можна отримувати на місцях, а місцеві громади тепер можуть самостійно залучати інвестиції, сприяючи соціально-економічному розвитку та реалізуючи найбільш оптимальні проекти на думку громадян.

Якісні зміни від децентралізації вже відчули безліч громад. Особливо сильно це проявляється на нижчих місцевих рівнях, саме там, де реформа була так необхідна. В багатьох містах, селах і селищах почалися капітальні ремонти доріг, медичних та освітніх закладів та їх модернізація, а це ті проблеми, які десятиліттям не могли бути вирішені. Громадяни отримали реальний поштовх і зацікавленість в участі у соціально-політичному житті своїх територій з метою поліпшення життя у своїх населених пунктах та в Україні загалом і самостійно господарювати на своїй території.

Література:

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua>. (дата звернення 01.11.2018 р.).

Рубінський Михайло Михайлович

ст. гр. Фзмі-21, ТНЕУ

Науковий керівник - к.е.н., доцент Карпущин Н.І.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Фінансова політика є ваговою складовою економічної політики країни, за допомогою якої здійснюється регулюючий вплив на ринкові відносини та процес розширеного відтворення. Фінансова політика держави - це важливий інструмент реалізації функцій держави, пов'язаних з управлінням економікою, підвищенням ефективності розвитку